Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
YVESA BOTA,
predstavljeni 29. novembra 2011 [1]

Zadeva C-406/10

SAS Institute Inc.
proti
World Programming Ltd

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Združeno kraljestvo))

„Intelektualna lastnina — Direktiva 91/250/EGS — Direktiva 2001/29/ES — Pravno varstvo računalniških programov — Oblikovanje različnih programov, v katerih so povzete funkcionalnosti drugega računalniškega programa brez dostopa do njegove izvorne kode“

1. Sodišče je s tem predlogom za sprejetje predhodne odločbe pozvano k opredelitvi obsega pravnega varstva, ki je z avtorsko pravico dodeljeno računalniškim programom na podlagi Direktive 91/250/EGS [2], in pravnega varstva, ki je stvaritvam dodeljeno na podlagi Direktive 2001/29/ES [3].

2. High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Združeno kraljestvo), v bistvu zlasti sprašuje, ali so funkcionalnosti računalniškega programa in programski jezik varovani z avtorsko pravico na podlagi člena 1(2) Direktive 91/250. V skladu s to določbo se to varstvo uporablja za vse oblike izraza računalniškega programa, pri čemer je opozorjeno, da ideje in načela, ki so osnova katerega koli elementa računalniškega programa, niso varovani z avtorsko pravico po tej direktivi.

3. Sodišče je prav tako pozvano, naj razsodi, ali je treba člena 1(2) in 6 Direktive 91/250 razlagati tako, da pridobitelj licence ne potrebuje dovoljenja za reproduciranje kode ali prevod kodne oblike formata podatkovnih datotek, da bi lahko v svojem računalniškem programu zapisal izvorno kodo, ki bere in zapisuje datoteke tega formata.

4. Predložitveno sodišče Sodišče še prosi, naj pojasni obseg izjeme od izključnih pravic avtorja računalniškega programa, ki je določena v členu 5(3) navedene direktive in v skladu s katero lahko oseba, ki ima pravico uporabljati kopijo računalniškega programa, brez dovoljenja imetnika pravice opazuje, preučuje ali testira delovanje programa zato, da dožene ideje in načela, ki so osnova katerega koli elementa programa, če to stori pri katerem koli od dejanj nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja programa, do katerih je upravičena.

1 — Jezik izvirnika: francoščina.

2 — Direktiva Sveta z dne 14. maja 1991 o pravnem varstvu računalniških programov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 114).

3 — Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).

5. Nazadnje, Sodišče je pozvano k preučitvi obsega varstva iz člena 2(a) Direktive 2001/29, ki določa izključno pravico avtorja, da dovoli ali prepove, neposredno ali posredno, začasno ali stalno, reproduciranje svojega dela na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali deloma. Natančneje, postavlja se vprašanje, ali se reproduciranje nekaterih elementov, opisanih v uporabniškem priročniku drugega računalniškega programa, v računalniškem programu ali uporabniškem priročniku v skladu s to določbo šteje za kršitev avtorske pravice na prvem priročniku.

6. V teh sklepnih predlogih bom pojasnil, zakaj menim, da je treba člen 1(2) Direktive 91/250 razlagati tako, da funkcionalnosti računalniškega programa in programski jezik ne morejo biti varovani z avtorsko pravico. Po drugi strani bo dolžnost nacionalnega sodišča, da preveri, ali je avtor programa z reproduciranjem teh funkcionalnosti v svojem računalniškem programu reproduciral precejšen del elementov prvega programa, ki so izraz avtorjeve intelektualne stvaritve.

7. Prav tako bom Sodišče pozval, naj razsodi, da je treba člena 1(2) in 6 Direktive 91/250 razlagati tako, da pridobitelj licence ne potrebuje dovoljenja za reproduciranje kode ali prevod kodne oblike formata podatkovnih datotek, da bi lahko v svojem računalniškem programu zapisal izvorno kodo, ki bere in zapisuje datoteke tega formata, če je to dejanje nujno za pridobitev informacij, potrebnih za interoperabilnost med elementi različnih programov. Navedeno dejanje pa pridobitelju licence ne sme omogočiti kopiranja kode računalniškega programa v njegov program, kar bo moralo preveriti nacionalno sodišče.

8. Dalje, pojasnil bom, zakaj menim, da je treba člen 5(3) te direktive v povezavi s členoma 4(a) in (b) in 5(1) navedene direktive razlagati tako, da se navedba „dejanj nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja programa, do katerih je [pooblaščena oseba] upravičena“, nanaša na dejanja, za katera je ta oseba pridobila dovoljenje imetnika pravice, ter na dejanja nalaganja in izvajanja, ki so potrebna za uporabo računalniškega programa v skladu z njegovim namenom. Opazovanje, preučevanje ali preizkus delovanja računalniškega programa, ki se izvajajo v skladu s to določbo, osebi, ki ima pravico uporabljati kopijo računalniškega programa, ne sme omogočiti dostopa do informacij, varovanih z avtorsko pravico, kot sta izvorna koda ali strojna koda.

9. Nazadnje, Sodišču bom predlagal, naj razsodi, da je treba člen 2(a) Direktive 2001/29 razlagati tako, da se reproduciranje nekaterih elementov, opisanih v priročniku drugega računalniškega programa, v računalniškem programu ali uporabniškem priročniku lahko šteje za kršitev avtorske pravice na tem priročniku, če so tako reproducirani elementi izraz avtorjeve intelektualne stvaritve, kar mora preveriti nacionalno sodišče.

I – Pravni okvir

A – *Pravo Unije*

1. Direktiva 91/250

10. Cilj Direktive 91/250 je uskladitev zakonodaj držav članic na področju pravnega varstva računalniških programov z opredelitvijo minimalne ravni varstva.[4]

11. V skladu z osmo uvodno izjavo navedene direktive pri kriterijih, ki se uporabijo pri odločanju, ali je neki računalniški program izvirno delo ali ne, ne bi smeli uporabiti ocen glede kakovostne ali estetske ravni programa.

4 — Glej prvo, četrto in peto uvodno izjavo te direktive.

12. V trinajsti uvodni izjavi Direktive 91/250 je navedeno, da je zato, da bi se izognili dvomom, treba pojasniti, da je varovan samo izraz računalniškega programa ter da ideje in načela, ki so osnova katerega koli elementa programa, vključno s tistimi, ki so osnova njegovih vmesnikov, niso varovani z avtorsko pravico po tej direktivi. V skladu s tem načelom avtorskega prava, če logika, algoritmi in programski jeziki obsegajo ideje in načela, te ideje in načela niso varovani po tej direktivi. [5]

13. Člen 1 te direktive določa:

„1. V skladu z določbami te direktive varujejo države članice računalniške programe z avtorsko pravico kot književna dela v smislu Bernske konvencije za varstvo književnih in umetniških del. Za namene te direktive obsega pojem ‚računalniški programi' tudi pripravljalno gradivo za njihovo izdelavo.

2. Varstvo po tej direktivi se uporablja za vse oblike izraza računalniškega programa. Ideje in načela, ki so osnova kateremukoli elementu računalniškega programa, vključno s tistimi, ki so osnova njegovim vmesnikom, niso varovani z avtorsko pravico po tej direktivi.

3. Računalniški program uživa varstvo, če je izvirno delo v smislu, da je avtorjeva lastna intelektualna stvaritev. Pri odločanju o njegovi primernosti za varstvo se ne uporabijo nobeni drugi kriteriji."

14. Člen 4 navedene direktive določa:

„Če ni v členu 5 in 6 drugače določeno, ima imetnik pravice v smislu člena 2 izključno pravico, da stori ali dovoli storiti:

(a) trajno ali začasno reproduciranje delov ali celotnega računalniškega programa, s katerim koli sredstvom in v kateri koli obliki. Kolikor nalaganje, prikazovanje, izvajanje, prenašanje ali shranjevanje računalniškega programa zahteva takšno reproduciranje, je za ta dejanja potrebno dovoljenje imetnika pravice;

(b) prevod, priredbo, aranžiranje ali vsako drugo predelavo računalniškega programa ter reproduciranje rezultatov teh predelav, vendar brez vpliva na pravice osebe, ki je spremembo opravila;

(c) vsako obliko distribuiranja javnosti izvirnika računalniškega programa ali njegovih kopij, vključno z dajanjem v najem. S prvo prodajo kopije računalniškega programa v Skupnosti s strani imetnika pravice ali z njegovim dovoljenjem je pravica distribuiranja za to kopijo v Skupnosti izčrpana z izjemo pravice do nadzora nadaljnjega dajanja programa ali njegove kopije v najem."

15. Člen 5 Direktive 91/250 določa:

„1. Če ni posebnih pogodbenih določb, za dejanja iz točk (a) in (b) člena 4(1) ni potrebno dovoljenje imetnika pravice, če so s strani zakonitega pridobitelja potrebna za uporabo računalniškega programa v skladu z njegovim namenom, vključno z odpravo napak.

2. Osebi, ki ima pravico uporabljati računalniški program, s pogodbo ni mogoče prepovedati izdelave varnostne kopije, če je slednja potrebna zaradi te uporabe.

3. Oseba, ki ima pravico uporabljati kopijo računalniškega programa, lahko brez dovoljenja imetnika pravice opazuje, proučuje ali testira delovanje programa zato, da dožene ideje in načela, ki so osnova katere[ga] koli element[a] programa, če to stori pri katerem koli od dejanj nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja programa, do katerih je upravičena."

5 — Glej štirinajsto uvodno izjavo Direktive 91/250.

16. Člen 6 te direktive določa:

„1. Za reproduciranje kode ali prevod kodne oblike računalniškega programa v smislu točk (a) in (b) člena 4(1) ni potrebno dovoljenje imetnika pravice, če je to nujno potrebno za pridobitev informacij, potrebnih za doseganje interoperabilnosti neodvisno ustvarjenega računalniškega programa z drugimi programi, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

(a) da ta dejanja izvrši pridobitelj licence ali druga oseba, ki ima pravico uporabljati kopijo programa ali v njihovem imenu za to pooblaščena oseba;

(b) da informacije, potrebne za doseganje interoperabilnosti, niso bile predhodno brez nadaljnjega dostopne osebam iz pododstavka (a); in

(c) da so ta dejanja omejena na tiste dele prvotnega programa, ki so potrebni za doseganje interoperabilnosti.

2. Določbe odstavka 1 ne dovoljujejo, da bi se informacije, ki so pridobljene z njegovo uporabo:

(a) uporabile za drug namen kot za doseganje interoperabilnosti neodvisno ustvarjenega računalniškega programa;

[…]

3. V skladu z določbami Bernske konvencije za varstvo književnih in umetniških del ni mogoče določb tega člena razlagati v smeri, po kateri bi bilo dopustno ta člen uporabiti na način, ki bi v nerazumni meri prizadel zakonite interese imetnika pravice ali ki bi bil v nasprotju z normalno uporabo računalniškega programa.“

17. Poleg tega so v skladu s členom 9(1), drugi stavek, Direktive 91/250 pogodbene določbe, ki so v nasprotju s členom 6 ali z izjemami iz člena 5(2) in (3), ničnе.

2. Direktiva 2001/29

18. Direktiva 2001/29 ureja pravno varstvo avtorske in sorodnih pravic v okviru notranjega trga s posebnim poudarkom na informacijski družbi.[6]

19. Navedena direktiva se brez poseganja v obstoječe določbe v zvezi s tem med drugim uporablja za pravno varstvo računalniških programov.[7]

20. Člen 2(a) te direktive določa, da države članice za avtorje predvidijo izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo, neposredno ali posredno, začasno ali stalno, reproduciranje svojih del na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali delno.

B – *Nacionalno pravo*

21. Direktivi 91/250 in 2001/29 sta bili v notranji pravni red preneseni z zakonom iz leta 1988 o avtorskih pravicah, modelih in patentih (Copyright, Designs and Patents Act 1988), kakor je bil spremenjen s predpisi iz leta 1992 o avtorskih pravicah (računalniški programi) (Copyright (Computer Programs) Regulations 1992) ter s predpisi iz leta 2003 o avtorskih in sorodnih pravicah (Copyright and Related Rights Regulations 2003, v nadaljevanju: zakon iz leta 1988).

6 — Glej člen 1(1) te direktive.

7 — Glej člen 1(2)(a) Direktive 2001/29.

22. Člen 1(1)(a) zakona iz leta 1988 določa, da je avtorska pravica lastninska pravica na izvirnih književnih, dramskih, glasbenih ali umetniških delih. V skladu s členom 3(1), od (a) do (d), tega zakona je „književno delo“ vsako delo, ki ni dramsko ali glasbeno delo, ki je napisano, povedano ali zapeto in ki v skladu s tem vključuje tabelo ali zbirko, ki ni baza podatkov, računalniški program, pripravljalno gradivo za izdelavo računalniškega programa, in bazo podatkov.

23. Člen 16(1)(a) navedenega zakona določa, da ima imetnik avtorske pravice na delu izključno pravico do njegovega kopiranja.

24. V skladu s členom 16(3)(a) in (b) zakona iz leta 1988 se omejitev avtorske pravice na delu nanaša na izvršitev v zvezi s celotnim delom ali katerim koli njegovim bistvenim delom ali neposredno ali posredno.

25. V skladu s členom 17(2) navedenega zakona je kopiranje književnega, dramskega, glasbenega ali umetniškega dela reproduciranje dela v kakršni koli materialni obliki. To vključuje shranjevanje dela na katerem koli nosilcu z elektronskimi sredstvi.

26. Po drugi strani pa člen 50BA(1) zakona iz leta 1988 določa, da ne gre za kršitev avtorske pravice, če zakoniti uporabnik kopije računalniškega programa opazuje, preučuje ali testira delovanje programa, zato da ugotovi ideje in načela, ki so osnova posameznih elementov programa, če to stori pri katerem koli od dejanj nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja programa, do katerih je upravičen. Člen 50BA(2) tega zakona podrobno določa, da za dejanje, dovoljeno v odstavku 1, ni pomembno, ali obstaja kakršna koli klavzula ali pogoj v pogodbi, katerih namen je, da prepovedujeta ali omejujeta zadevno dejanje.

II – Dejansko stanje in spor o glavni stvari

27. Družba SAS Institute Inc. (v nadaljevanju: SAS Institute) je razvila analitično programsko opremo, imenovano SAS (v nadaljevanju: sistem SAS). Sistem SAS je celovit niz programov, ki uporabnikom omogočajo obdelavo in analizo podatkov, zlasti statističnih podatkov. Osrednja komponenta sistema SAS je baza SAS. Ta uporabnikom omogoča zapisovanje in izvajanje uporabniških programov za upravljanje podatkov. Te aplikacije so zapisane v jeziku, imenovanem jezik SAS.

28. Funkcionalnost baze SAS je mogoče razširiti z dodatnimi komponentami. Tri od teh komponent se še posebej nanašajo na zadevo v glavni stvari. Gre za komponente SAS/ACCESS, SAS/GRAPH in SAS/STAT (v nadaljevanju vse štiri komponente skupaj z bazo SAS: komponente SAS).

29. Predložitveno sodišče pojasnjuje, da stranke družbe SAS Institute pred dogodki, ki so povzročili ta spor, niso imele druge možnosti, razen nadaljnjega pridobivanja licence za uporabo komponent v sistemu SAS, da bi lahko izvajale svoje obstoječe uporabniške programe, napisane v jeziku SAS, in ustvarile nove. Kupec, ki je želel zamenjati dobavitelja programske opreme, je namreč moral svoje obstoječe uporabniške programe zapisati v drugem jeziku, za kar je bil potreben precejšen vložek.

30. Prav zato je hotela družba World Programming Limited (v nadaljevanju: WPL) ustvariti alternativen računalniški program World Programming System (v nadaljevanju: sistem WPL), s katerim bi lahko delovali uporabniški programi, zapisani v jeziku SAS.

31. Družba WPL ne skriva, da je bil njen cilj čim bolj posnemati velik del funkcionalnosti komponent SAS. Tako se je prepričala, da bi enaki vložki[8] dali enake izložke[9]. WPL je želela, da bi uporabniški programi njenih strank delovali enako s sistemom WPL kot s komponentami SAS.

8 — Vložki so podatki, ki jih vnesejo uporabniki.

9 — Izložki so rezultati vložkov, obdelanih z računalniškim programom.

32. Predložitveno sodišče pojasnjuje, da ni dokazano, da je pri tem družba WPL imela dostop do izvorne kode [10] komponent SAS ali da je kopirala katero koli besedilo te kode ali da je kopirala kateri koli del strukturne zasnove navedene kode.

33. Družba SAS Institute predlaga, naj se ugotovi, da ravnanje družbe WPL pomeni kršitev njenih avtorskih pravic na računalniških programih. Britanski sodišči sta v dveh ločenih odločbah razsodili, da se ne šteje za kršitev avtorske pravice na izvorni kodi računalniškega programa, če konkurent imetnika avtorske pravice preuči delovanje programa in nato zapiše svoj program, da posnema to funkcionalnost.

34. Družba SAS Institute je izpodbijala ta pristop in je pri predložitvenem sodišču vložila tožbo. Družbi WPL očita predvsem:

— da je pri razvijanju sistema WPL kopirala priročnike za sistem SAS, ki jih je izdala družba SAS Institute (v nadaljevanju: priročniki SAS), s tem pa je kršila avtorsko pravico na priročnikih SAS;

— da je s tem posredno kopirala računalniške programe, ki vsebujejo komponente SAS, in tako kršila avtorsko pravico na teh komponentah;

— da je v nasprotju s pogoji licenc uporabila različico sistema SAS, imenovano „Learning Edition“, ter s tem kršila ustrezne pogodbe in avtorsko pravico na izobraževalni različici, in

— da je pri ustvarjanju svojega priročnika (v nadaljevanju: priročnik WPL) kršila avtorsko pravico na priročnikih SAS.

III – Vprašanja za predhodno odločanje

35. Ker je High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, podvomilo o ustrezni razlagi določb prava Unije, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 1(2) [Direktive 91/250] – če je računalniški program (v nadaljevanju: prvi program) varovan z avtorsko pravico kot književno delo – razlagati tako, da ne gre za kršitev avtorske pravice na prvem programu, če konkurent imetnika avtorske pravice brez dostopa do izvorne kode prvega programa neposredno ali s postopkom, kot je dekompiliranje [strojne] kode, ustvari drug program (v nadaljevanju: drugi program), ki posnema funkcije prvega programa?

2. Ali kateri od teh dejavnikov vpliva na odgovor na prvo vprašanje:

   (a) vrsta in/ali obseg funkcionalnosti prvega programa;

   (b) vrsta in/ali obseg znanja, presoje ali dela, ki jih je avtor prvega programa uporabil za snovanje funkcionalnosti prvega programa;

   (c) raven podrobnosti posnemanja funkcionalnosti prvega programa v drugem programu;

   (d) če izvorna koda za drugi program posnema vidike izvorne kode prvega programa do ravni, ki presega tisto, kar je nujno potrebno za izvedbo enake funkcionalnosti kot pri prvem programu?

10 — Računalniški program temelji na izvorni kodi, ki jo ustvari programer. Ta koda, sestavljena iz besed, je človeku razumljiva. Stroj pa je ne more izvesti. Da postane izvedljiva, jo je treba prevesti v strojni jezik v dvojiški obliki, najpogosteje s številkama 0 in 1. To se imenuje strojna koda.

3. Ali je treba člen 1(2) [Direktive 91/250] – če prvi program razlaga in izvaja uporabniške programe, ki so jih uporabniki prvega programa napisali v programskem jeziku, ki ga je razvil avtor prvega programa ter obsega ključne besede, ki jih je razvil ali izbral avtor prvega programa, in sintakso, ki jo je razvil avtor prvega programa – razlagati tako, da ne gre za kršitev avtorske pravice na prvem programu, če se drugi program zapiše tako, da te uporabniške programe razlaga in izvaja z enakimi ključnimi besedami in enako sintakso?

4. Ali je treba člen 1(2) [Direktive 91/250] – če prvi program bere iz podatkovnih datotek določenega formata, ki ga je razvil avtor prvega programa, in zapisuje vanje – razlagati tako, da ne gre za kršitev avtorske pravice na prvem programu, če se drugi program napiše tako, da bere iz podatkovnih datotek enakega formata in zapisuje vanje?

5. Ali se odgovor na prvo, tretje in četrto vprašanje spremeni, če je avtor drugega programa tega ustvaril:

   (a) z opazovanjem, s preučevanjem in testiranjem delovanja prvega programa; ali

   (b) z branjem priročnika, ki ga je izdelal in objavil avtor prvega programa, v katerem so opisane funkcije prvega programa (v nadaljevanju: priročnik); ali

   (c) z (a) in (b)?

6. Ali je treba člen 5(3) [Direktive 91/250] – če ima oseba pravico uporabiti kopijo prvega programa v skladu z licenco – razlagati tako, da je pridobitelj licence upravičen, da brez dovoljenja imetnika pravice izvrši dejanja nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja programa za opazovanje, testiranje ali preučevanje delovanja prvega programa, zato da ugotovi, katere ideje in načela so osnova katerega koli elementa programa, če licenca pridobitelju licence omogoča, da izvrši dejanja nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja prvega programa, kadar ga uporablja za določen namen, ki ga licenca dovoljuje, medtem ko dejanja, izvršena za opazovanje, preučevanje ali testiranje prvega programa, presegajo obseg namena, ki ga dovoljuje licenca?

7. Ali je treba člen 5(3) [Direktive 91/250] razlagati tako, da se za dejanja opazovanja, testiranja ali preučevanja delovanja prvega programa šteje, da se izvršijo zato, da se ugotovijo ideje ali načela, ki so osnova katerega koli elementa prvega programa, če je njihov namen:

   (a) da se ugotovi, kako prvi program deluje, zlasti podrobnosti, ki v priročniku niso opisane, za zapisovanje drugega programa na način, naveden v prvem vprašanju […];

   (b) da se ugotovi, kako prvi program razlaga in izvršuje stavke, zapisane v programskem jeziku, ki ga razlaga in izvršuje (glej tretje vprašanje […]);

   (c) da se ugotovijo formati podatkovnih datotek, ki so zapisane v prvem programu ali jih prvi program bere (glej četrto vprašanje […]);

   (d) da se primerja zmogljivost drugega programa s prvim programom za ugotavljanje razlogov, zaradi katerih se njuni zmogljivosti razlikujeta, in za izboljšanje zmogljivosti drugega programa;

   (e) da se opravijo vzporedni testi prvega in drugega programa za primerjavo njunih izložkov med razvijanjem drugega programa, predvsem z aktiviranjem enakih testnih skript v prvem in drugem programu;

(f) da se ugotovi izložek dnevniške datoteke, ki jo generira prvi program, za ustvarjanje dnevniške datoteke enakega ali podobnega videza;

(g) da se zagotovi, da prvi program ustvari podatke (dejansko podatke, ki povezujejo poštne številke z zveznimi državami Združenih držav [Amerike]) za ugotavljanje, ali to ustreza uradnim podatkovnim bazam teh podatkov, in če ne, da se drugi program programira tako, da se bo na enake vložke odzval enako kot prvi program.

8. Ali je treba člen 2(a) [Direktive 2001/29] – če je priročnik varovan z avtorsko pravico kot književno delo – razlagati tako, da gre za kršitev avtorske pravice na priročniku, kadar avtor drugega programa v njem reproducira ali znatno reproducira katerega koli od teh elementov, opisanih v priročniku:

(a) izbiro statističnih operacij, ki so bile vključene v prvi program;

(b) matematične formule, uporabljene v priročniku za opisovanje teh operacij;

(c) posebne ukaze ali kombinacije ukazov, s katerimi je te operacije mogoče aktivirati;

(d) možnosti, ki jih je avtor prvega programa zagotovil v zvezi z različnimi ukazi;

(e) ključne besede in sintakso, ki jih prepozna prvi program;

(f) privzete nastavitve, za katere se je avtor prvega programa odločil, da se uporabijo, če uporabnik določenega ukaza ali možnosti ne določi;

(g) število ponovitev, ki jih bo izvedel prvi program v določenih okoliščinah?

9. Ali je treba člen 2(a) [Direktive 2001/29] razlagati tako, da gre za kršitev avtorske pravice na priročniku, kadar avtor drugega programa v priročniku, ki opisuje drugi program, reproducira ali znatno reproducira ključne besede in sintakso, ki jih prepozna prvi program?“

IV – Analiza

36. Po mojem mnenju je mogoče vprašanja, ki jih je postavilo High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, obravnavati tako.

37. Prvič, predložitveno sodišče s prvimi tremi vprašanji v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(2) Direktive 91/250 razlagati tako, da se funkcionalnosti računalniškega programa in programski jezik štejejo za izraz tega programa in so torej lahko varovani z avtorsko pravico, ki jo določa ta direktiva.

38. Drugič, kot razumem, predložitveno sodišče s četrtim vprašanjem v resnici sprašuje, ali je treba člena 1(2) in 6 navedene direktive razlagati tako, da pridobitelj licence ne potrebuje dovoljenja za reproduciranje kode ali prevod kodne oblike formata podatkovnih datotek, da bi lahko v svojem računalniškem programu zapisal izvorno kodo, ki bere in zapisuje datoteke tega formata.

39. Tretjič, predložitveno sodišče z vprašanji od petega do sedmega Sodišče v bistvu prosi, naj pojasni obseg izjeme od zahteve za dovoljenje imetnika avtorske pravice, ki je določena v členu 5(3) te direktive. Sprašuje predvsem, ali se izraz „dejanja nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja programa, do katerih je [pooblaščena oseba] upravičena,“ nanaša izključno na dejanja, ki jih lahko imetnik licence za uporabo računalniškega programa izvede na podlagi te licence, in ali cilj izvedbe teh dejanj vpliva na možnost imetnika navedene licence, da se sklicuje na to izjemo.

40. Nazadnje, predložitveno sodišče z osmim in devetim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2(a) Direktive 2001/29 razlagati tako, da se reproduciranje v računalniškem programu ali uporabniškem priročniku nekaterih elementov, opisanih v uporabniškem priročniku drugega računalniškega programa, šteje za kršitev avtorske pravice na zadnjem priročniku.

A – *Varstvo funkcionalnosti računalniškega programa in programskega jezika na podlagi člena 1(2) Direktive 91/250*

41. Predložitveno sodišče z vprašanji v resnici sprašuje o namenu in obsegu varstva, zagotovljenega z Direktivo 91/250. Gre predvsem za vprašanje, ali se funkcionalnosti[11], programski jezik in formati podatkovnih datotek računalniškega programa štejejo za izraz tega programa in so zato lahko varovani z avtorsko pravico na podlagi te direktive.

42. Opozoriti moram, da člen 1(1) Direktive 91/250 določa, da države članice varujejo računalniške programe kot književna dela. Varstvo na podlagi avtorske pravice velja za vse oblike izraza računalniškega programa, ne pa tudi za ideje in načela, ki so osnova katerega koli elementa računalniškega programa.[12] V štirinajsti uvodni izjavi te direktive je tudi pojasnjeno, da v skladu s tem načelom avtorskega prava, če logika, algoritmi in programski jeziki obsegajo ideje in načela, te ideje in načela niso varovani z navedeno direktivo.

43. Navedeno načelo je povzeto tudi v mednarodnih besedilih. Člen 2 Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) o avtorski pravici[13] določa, da varstvo avtorskih pravic obsega izraze, ne pa idej, postopkov, metod dela ali matematičnih pojmov.

44. To pa zato, ker izvirnost nekega dela, ki daje dostop do pravnega varstva, ne izvira iz ideje, ki ima prosto pot, temveč iz njenega izraza.

45. Glede računalniških programov v Direktivi 91/250 ni pojasnjen pojem „vse oblike izraza računalniškega programa“.

46. Zakonodajalec Unije se je izrecno odločil, da opredelitve ne vključi. Evropska komisija namreč v predlogu direktive[14] pojasnjuje, da so „strokovnjaki […] trdili, da bi vsakršna opredelitev programa v direktivi nujno zastarala, če bi se zaradi napredka v tehnologiji spremenila narava programov, kot jih poznamo danes“[15].

47. Je pa zakonodajalec Unije navedel, da se ustvarjalnost, znanje in inovativnost kažejo v načinu izdelave programa. Programer opredeli postopke, ki naj bi jih izvedel računalniški program, in preuči sredstva za dosego teh rezultatov. Avtor računalniškega programa tako kot avtor knjige izbere faze, ki jih je treba izvesti, sredstvo izražanja teh postopkov pa daje računalniškemu programu posebne značilnosti glede hitrosti, učinkovitosti in celo sloga.[16]

48. Zato je mogoče varstvo računalniškega programa predvideti šele takrat, ko se v izbiri in ureditvi teh elementov kažeta ustvarjalnost in znanje avtorja, po katerih se njegovo delo razlikuje od del drugih avtorjev.[17]

11 — Zdi se, da predložitveno sodišče v vprašanjih za predhodno odločanje in besedilu predložitvene odločbe ne razlikuje med pojmoma „funkcija“ in „funkcionalnost“. Zaradi jasnosti bom v teh sklepnih predlogih uporabljal izključno izraz „funkcionalnost“.

12 — Glej člen 1(2) Direktive 91/250.

13 — Pogodba, sklenjena 20. decembra 1996 v Ženevi, je bila v imenu Skupnosti potrjena s Sklepom Sveta 2000/278/ES z dne 16. marca 2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 33, str. 208).

14 — Predlog direktive Sveta o pravnem varstvu računalniških programov (COM(1988) 816 konč., v nadaljevanju: predlog direktive).

15 — Glej člen 1(1), prvi pododstavek, iz drugega dela predloga direktive z naslovom „Posebne določbe“.

16 — Glej točko 2.3 predloga direktive.

17 — Glej točko 2.5 predloga direktive.

49. Sodišče je v sodbi z dne 22. decembra 2010 v zadevi Bezpečnostní softwarová asociace [18] pojasnilo, da je z Direktivo 91/250 varovan računalniški program v vseh oblikah svojega izraza, ki omogočajo njegovo reproduciranje v različnih programskih jezikih, kot sta izvirna koda in strojna koda [19]. Razsodilo je tudi, da mora biti vsaka oblika izraza računalniškega programa varovana, kadar bi njeno reproduciranje povzročilo reproduciranje samega računalniškega programa, da bi se računalniku omogočila izvršitev funkcije. [20]

50. Varstvo računalniškega programa torej ni omejeno na besedne elemente, to je na izvorno in strojno kodo, temveč zajema vse druge elemente, v katerih je izražena ustvarjalnost njegovega avtorja.

51. V tako opredeljenem okviru je treba zdaj postopoma preučiti, ali se lahko funkcionalnost računalniškega programa in programski jezik štejeta za izraz programa in sta tako upravičena do varstva, določenega z Direktivo 91/250.

1. Varstvo avtorske pravice za funkcionalnosti računalniškega programa

52. Funkcionalnost računalniškega programa je mogoče opredeliti kot nabor možnosti, ki jih ponuja informacijski sistem, in sicer dejanja, ki so značilna za ta program. Z drugimi besedami, funkcionalnost računalniškega programa je storitev, ki jo pričakuje uporabnik.

53. Po mojem mnenju funkcionalnosti računalniškega programa ne morejo biti varovane z avtorsko pravico na podlagi člena 1(1) Direktive 91/250.

54. Vzemimo konkreten primer. Ko se programer odloči, da bo razvil računalniški program za rezervacijo letalskih vozovnic, ta program vsebuje veliko funkcionalnosti, potrebnih za tako rezervacijo. Računalniški program mora biti sposoben zaporedoma poiskati polet, ki ga želi uporabnik, preveriti razpoložljiva mesta, rezervirati sedež, zabeležiti podatke o uporabniku, upoštevati podatke o spletnem plačilu in, nazadnje, uporabniku izdati elektronsko vozovnico. [21] Vse te funkcionalnosti in dejanja imajo natančno določen in omejen cilj. V tem so torej podobni ideji. Zato lahko obstajajo programi z enakimi funkcionalnostmi.

55. Po drugi strani pa obstajajo zelo različna sredstva za uresničitev teh funkcionalnosti, ta sredstva pa so lahko varovana z avtorsko pravico na podlagi Direktive 91/250. Kot smo namreč lahko videli, se ustvarjalnost, znanje in inovativnost kažejo v načinu izdelave programa in njegovem zapisu. Programer uporablja formule in algoritme, ki niso varovani z avtorsko pravico [22], saj so primerljivi z besedami, ki jih pesnik ali pisatelj uporablja za svojo književno stvaritev. [23] Vendar pa način ureditve teh elementov, kot je slog zapisa računalniškega programa, lahko izraža avtorjevo intelektualno stvaritev, zato je lahko varovan.

56. Poleg tega se zdi, da je ta ugotovitev potrjena v pripravljalnih delih, na katerih temelji Direktiva 91/250. Komisija namreč v predlogu direktive pojasnjuje, da je glavna prednost varstva računalniških programov z avtorsko pravico ta, da zajema samo posamičen izraz dela, drugim avtorjem pa daje proste roke pri ustvarjanju podobnih ali celo enakih programov, če se odrečejo kopiranju. [24] Ta vidik je še zlasti pomemben, ker je mogočih algoritmov, ki jih uporablja računalniški program, res veliko, vendar ne neomejeno. [25]

18 — C-393/09, ZOdl., str. I-13791.

19 — Točka 35.

20 — Točka 38.

21 — Glej sodbo High Court of Justice (England & Wales) z dne 30. julija 2004 v zadevi Navitaire Inc. proti EasyJetu ((2004) EWHC 1725 (Ch), točki 116 in 117).

22 — Glej štirinajsto uvodno izjavo in člen 1(2) te direktive.

23 — Glej točko 2.4 predloga direktive.

24 — Glej točko 3.7 predloga direktive.

25 — *Idem.*

57. Če bi dopustili varstvo funkcionalnosti računalniškega programa, bi omogočili prilaščanje idej v škodo tehničnemu napredku in industrijskemu razvoju.

58. Kot še razumem, predložitveno sodišče sprašuje, ali se reproduciranje vidikov izvorne kode, ki zadevajo funkcionalnost računalniškega programa, v izvorni kodi drugega računalniškega programa šteje za kršitev izključnih pravic avtorja prvega programa.

59. Po mojem mnenju se lahko tako kot pri drugih delih, ki so lahko varovana z avtorsko pravico, za kršitev avtorske pravice šteje reproduciranje precejšnjega dela izraza funkcionalnosti računalniškega programa.

60. Sodišče je namreč v sodbi z dne 16. julija 2009 v zadevi Infopaq International [26] razsodilo, da so različni deli dela varovani na podlagi člena 2(a) Direktive 2001/29, če vsebujejo nekatere elemente, ki so izraz intelektualne stvaritve avtorja tega dela [27]. Ker je treba računalniški program šteti za samostojno književno delo, [28] je treba enako ugotoviti za elemente, ki pomenijo izraz intelektualne stvaritve, lastne avtorju računalniškega programa.

61. Predložitveno sodišče še sprašuje, ali lahko narava in obseg funkcionalnosti računalniškega programa, ki sta reproducirana v nekem drugem računalniškem programu, ter raven podrobnosti reproduciranja te funkcionalnosti vplivajo na to ugotovitev.

62. Menim, da ne.

63. Vzemimo še enkrat primer računalniškega programa za rezervacijo letalskih vozovnic. V strukturi tega programa se opredelijo njegove funkcionalnosti in opišejo kombinacije teh funkcionalnosti. To kombinacijo narekuje funkcija navedenega programa, in sicer da uporabnik dobi letalsko vozovnico. Treba je preveriti, ali je polet na voljo, na kateri dan in ob kateri uri, ali so mesta prosta itd. Ne glede na naravo in obseg funkcionalnosti menim, da je ta funkcionalnost ali celo kombinacija več funkcionalnosti še vedno primerljiva z idejo in ne more biti varovana z avtorsko pravico.

64. Prav tako menim, da tej ugotovitvi ne nasprotujeta ne narava ne obseg strokovnega znanja, presoje in dela, ki so bili vloženi v zasnovo funkcionalnosti računalniškega programa.

65. Opozoriti moram namreč, da člen 1(3) Direktive 91/250 določa, da računalniški program uživa varstvo, če je izvirno delo v smislu, da je avtorjeva intelektualna stvaritev. V tej določbi je pojasnjeno, da se pri odločanju o njegovi primernosti za varstvo ne uporabijo nobeni drugi kriteriji. [29] V skladu z osmo uvodno izjavo navedene direktive pri kriterijih, ki se uporabijo pri odločanju, ali je neki računalniški program izvirno delo ali ne, ne bi smeli uporabiti ocen glede kakovostne ali estetske ravni programa.

66. Menim torej, da pri ugotavljanju, ali je računalniški program primeren za varstvo na podlagi avtorske pravice, ne smemo upoštevati časa in dela, ki sta bila vložena v zasnovo tega programa, niti ravni strokovnosti njegovega avtorja, temveč stopnjo izvirnosti njegovega zapisa.

67. V tej zadevi bo dolžnost nacionalnega sodišča, da preveri, ali je družba WPL z reproduciranjem komponent SAS v svojem sistemu WPL reproducirala precejšen del elementov teh komponent, ki so izraz intelektualne stvaritve avtorja navedenih komponent.

26 — C-5/08, ZOdl., str. I-6569.

27 — Točka 39.

28 — Glej člen 1(1) Direktive 91/250. Glej tudi člen 1(2) predloga direktive.

29 — Glej tudi člen 1(3) predloga direktive.

2. Varstvo avtorske pravice za programski jezik

68. Predložitveno sodišče sprašuje tudi, ali je programski jezik računalniškega programa lahko varovan z avtorsko pravico na podlagi Direktive 91/250.[30] Družba WPL je sistem WPL izpopolnila tako, da lahko razlaga in izvaja pisne ukaze v jeziku SAS.

69. Kot smo lahko videli, se računalniški program najprej izdela v obliki izvorne kode. Ta koda se zapiše v programskem jeziku, ki bo deloval kot prevajalec med uporabnikom in strojem. Uporabniku omogoča, da zapiše ukaze v jeziku, ki ga razume. Predložitveno sodišče pojasnjuje, da jezik SAS vsebuje stavke, izraze, možnosti, formate in funkcije, ki se izražajo kot enote, to je nizi znakov, ki se uporabljajo v skladu z določenimi konvencijami. Ena od glavnih vrst enote jezika SAS so imena, na primer LOGISTIC in UNIVARIATE. Predložitveno sodišče pojasnjuje tudi, da ima jezik SAS svojo sintakso in ključne besede.[31]

70. Kot navaja Patrick Roussel, „je programski jezik podoben znanstvenemu delu, teoretični strukturi, namenjen ureditvi, opredelitvi in prenosu znanja, da se programska oprema zapiše v stavku, ki je človeku razumljiv in ga je mogoče zlahka preoblikovati v ukaze, ki jih izvede računalnik. Programski jezik razvije posebne metode, ki naj bi se uporabile, s čimer olajša miselni napor pri predstavitvi in opredelitvi izvornih računalniških programov. Ne gre za to, da bi se kot pri programu od računalnika zahteval določen rezultat, temveč se določijo oblikovna pravila programa, ki bo omogočal neki rezultat“[32].

71. Zato menim, da je programski jezik funkcionalen element, ki omogoča dajanje ukazov stroju. Kot smo lahko videli pri jeziku SAS, programski jezik sestavljajo besede in znaki, ki so splošno znani in brez kakršne koli izvirnosti. Menim, da je treba programski jezik primerjati z jezikom, ki ga uporablja avtor romana. Gre torej za izrazno sredstvo in ne za izraz.

72. Menim torej, da ga kot takega ni mogoče šteti za izraz računalniškega programa in zato ne more biti varovan z avtorsko pravico na podlagi Direktive 91/250.

73. Po mojem mnenju te ugotovitve ne omaja dejstvo, da je v štirinajsti uvodni izjavi te direktive navedeno, da če logika, algoritmi in programski jeziki obsegajo ideje in načela, te ideje in načela niso varovani po tej direktivi. Družba SAS Institute namreč meni, da po nasprotnem razlogovanju ta uvodna izjava pomeni, da programski jezik ni izključen iz varstva, ki ga zagotavlja avtorska pravica na računalniških programih.

74. Po mojem mnenju je v navedeni uvodni izjavi v resnici samo povzeto načelo, da avtorska pravica varuje izraz idej in ne idej. Programski jezik zato ne more biti varovan. Ker pa je izvorna koda računalniškega programa zapisana v programskem jeziku, bo po drugi strani ta izraz v programskem jeziku lahko užival varstvo na podlagi člena 1 Direktive 91/250.

75. Ob upoštevanju zgoraj navedenega menim, da programski jezik ni izrazna oblika računalniškega programa, ki bi bila lahko varovana z avtorsko pravico na podlagi te določbe.

76. Na podlagi vseh zgornjih ugotovitev menim, da je treba člen 1(2) Direktive 91/250 razlagati tako, da funkcionalnosti računalniškega programa in programski jezik ne morejo biti varovani z avtorsko pravico. Dolžnost nacionalnega sodišča bo, da preveri, ali je avtor programa z reproduciranjem teh funkcionalnosti v svojem računalniškem programu reproduciral precejšen del elementov nekega drugega programa, ki so izraz avtorjeve intelektualne stvaritve.

30 — Glej točke od 67 do 69 predložitvene odločbe.

31 — Glej točko 11 predložitvene odločbe.

32 — Glej Roussel, P., „La maîtrise d'un langage de programmation s'acquiert par la pratique“, *Revue Communication Commerce électronique*, št. 4, april 2005, študija 15.

B – *Varstvo člena 1(2) Direktive 91/250 za formate podatkovnih datotek*

77. Predložitveno sodišče z vprašanjem v bistvu sprašuje, ali ni družba WPL storila kršitev s tem, ko je format podatkovnih datotek SAS dovolj odkodirala, da je lahko zapisala izvorno kodo v svojem računalniškem programu, ki bere in zapisuje podatkovne datoteke v istem formatu.

78. To vprašanje nas pripelje do tega, da se postopoma vprašamo, ali je format podatkovnih datotek kot logični vmesnik [33] izraz računalniškega programa, ki je lahko varovan na podlagi Direktive 91/250, in ali je zato v skladu s členom 6 te direktive lahko predmet dekompiliranja zaradi interoperabilnosti med elementi različnih računalniških programov.

79. Družba SAS Institute tako opisuje formate podatkovnih datotek. Sistem SAS shranjuje podatke v datoteke in jih iz njih pridobiva. Pri tem uporablja določeno število podatkovnih formatov, ki jih je razvila družba SAS Institute. Navedene formate si je mogoče predstavljati kot prazne obrazce, v katere mora sistem SAS vnesti podatke stranke in ki vsebujejo posebna polja, v katera je treba vpisati natančno določene informacije, da lahko sistem datoteko pravilno prebere in zapiše. [34]

80. Da bi svojemu programu omogočila dostop do podatkov o uporabnikih, ki so shranjeni v formatu podatkovnih datotek SAS, je družba WPL svoj program izpopolnila tako, da ta format razume in razlaga.

81. Zdi se, da Direktiva 91/250 iz varstva avtorske pravice ne izključuje vmesnikov. V trinajsti uvodni izjavi Direktive je le navedeno, da ideje in načela, ki so osnova različnih elementov programa, vključno s tistimi, ki so osnova njegovih vmesnikov, niso varovani z avtorsko pravico po tej direktivi.

82. Tako kot družba SAS Institute menim, da je format podatkovnih datotek SAS sestavni del njenega računalniškega programa. Poleg tega je v enajsti uvodni izjavi navedene direktive navedeno, da so deli programa, ki zagotavljajo medsebojno povezavo in interakcijo med elementi programske in strojne opreme, na splošno znani kot „vmesniki“. Ker je vmesnik del računalniškega programa – v tem primeru so to elementi, ki ustvarjajo, zapisujejo in berejo formate podatkovnih datotek SAS –, je torej izražen v izvorni kodi tega programa. Če se izraz vmesnika šteje za precejšen del izraza računalniškega programa, kot sem navedel v točkah 59 in 60 teh sklepnih predlogov, je torej lahko varovan z avtorsko pravico na podlagi Direktive 91/250.

83. Glede na navedeno se postavlja vprašanje, ali je imela družba WPL na podlagi člena 6 te direktive pravico izvesti dekompiliranje, da bi zagotovila interoperabilnost med sistemom SAS in svojim sistemom WPL.

84. Vmesnik namreč omogoča interoperabilnost, to je zmožnost izmenjati informacije in jih vzajemno uporabiti [35], med različnimi elementi računalniških programov [36]. Člen 6(1) Direktive 91/250 pod določenimi pogoji določa, da za reproduciranje kode ali prevod kodne oblike računalniškega programa v smislu člena 4(a) in (b) te direktive ni potrebno dovoljenje imetnika pravice, če je to nujno potrebno za pridobitev informacij, potrebnih za doseganje interoperabilnosti neodvisno ustvarjenega računalniškega programa z drugimi programi. To se imenuje dekompiliranje.

85. Člen 6(1) Direktive 91/250 je izjema od izključnih pravic avtorja računalniškega programa, zato ga je po mojem mnenju treba razlagati ozko. Zakonodajalec Unije je v zvezi s tem v enaindvajseti in triindvajseti uvodni izjavi te direktive pojasnil, da je treba dekompiliranje predvideti izključno v natančno določenih okoliščinah in da se ne sme uporabiti na način, ki bi prizadel zakonite interese imetnika pravice ali ki bi bil v nasprotju z normalno uporabo programa.

33 — Zdi se, da se stranke in predložitveno sodišče strinjajo, da je format podatkovnih datotek SAS logični vmesnik.

34 — Glej točko 96 pisnih stališč družbe SAS Institute.

35 — Glej dvanajsto uvodno izjavo Direktive 91/250.

36 — Glej enajsto uvodno izjavo te direktive.

86. Dekompiliranje je torej dovoljeno, če ga izvede pridobitelj licence, če informacije, potrebne za doseganje interoperabilnosti, niso bile predhodno brez nadaljnjega dostopne pridobitelju in če je omejen na tiste dele prvotnega programa, ki so potrebni za doseganje interoperabilnosti. [37]

87. Po mojem mnenju uporaba izrazov „nujen“ in tudi „potreben“ ponazarja željo zakonodajalca Unije, da bi se dekompiliranje štelo za izjemno dejanje. Po mojem mnenju mora pridobitelj licence dokazati, da sta reproduciranje kode ali prevod njene oblike brezpogojno nujna za zagotovitev interoperabilnosti z elementi njegovega programa.

88. Nazadnje, menim, da dekompiliranje pridobitelju licence ne sme omogočiti kopiranja kode računalniškega programa v njegov program. Člen 6(1) Direktive 91/250 namreč določa, da se tak postopek lahko uporabi za *pridobitev informacij, potrebnih za doseganje interoperabilnosti* [38] med elementi različnih računalniških programov. V nobenem primeru ne dovoljuje kopiranja kode računalniškega programa.

89. V vsakem primeru bo dolžnost nacionalnega sodišča, da preveri, ali so izpolnjeni pogoji iz člena 6(1), od (a) do (c), te direktive.

90. Glede na zgornje ugotovitve menim, da je treba člena 1(2) in 6 Direktive 91/250 razlagati tako, da pridobitelj licence ne potrebuje dovoljenja za reproduciranje kode ali prevod kodne oblike formata podatkovnih datotek, da bi lahko v svojem računalniškem programu zapisal izvorno kodo, ki bere in zapisuje datoteke tega formata, če je to dejanje nujno za pridobitev potrebnih informacij za interoperabilnost med elementi različnih programov. Navedeno dejanje pa pridobitelju licence ne sme omogočiti kopiranja kode računalniškega programa v njegov program, kar bo moralo preveriti nacionalno sodišče.

C – *Obseg člena 5(3) Direktive 91/250*

91. Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali se izraz „dejanj nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja programa, do katerih je [pooblaščena oseba] upravičena,“ iz člena 5(3) Direktive 91/250 nanaša izključno na dejanja, ki jih lahko imetnik licence za uporabo računalniškega programa izvede na podlagi te licence, in ali namen izvedbe teh dejanj vpliva na možnost, da se imetnik navedene licence sklicuje na to izjemo.

92. Namen te določbe je jasen. Opazovanje, preučevanje ali preizkus delovanja računalniškega programa je namenjen temu, da se ugotovijo ideje in načela, ki so osnova katerega koli elementa programa. Navedena določba spada v okvir razširitve načela iz člena 1(2) te direktive, v skladu s katerim ideje in načela, ki so osnova katerega koli elementa računalniškega programa, niso varovani z avtorsko pravico.

93. Po mojem mnenju je polni učinek člena 5(3) navedene direktive preprečiti, da bi imetnik pravic na računalniškem programu posredno zaščitil ideje in načela, ki so osnova tega programa. V zvezi s tem je v členu 9(1), drugi stavek, Direktive 91/250 navedeno, da so pogodbene določbe, ki so v nasprotju s členom 5(3), nične.

94. Čeprav ta določba osebi, ki je za to pooblaščena, omogoča, da opredeli ideje in načela, ki so osnova katerega koli elementa računalniškega programa, pa to ne spremeni dejstva, da to možnost omejuje. [39] Ta oseba torej lahko opazuje, preučuje ali testira delovanje programa v okviru dejanj, *do katerih je upravičena* [40].

37 — Glej člen 6(1), od (a) do (c), Direktive 91/250.

38 — Moj poudarek.

39 — Glej tudi osemnajsto uvodno izjavo Direktive 91/250.

40 — Moj poudarek.

95. Menim, da se izraz „dejanj nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja programa, do katerih je [pooblaščena oseba] upravičena," nanaša na dejanja, ki so dovoljena na podlagi členov 4(a) in (b) ter 5(1) Direktive 91/250. Med izključnimi pravicami imetnika je namreč pravica, da stori ali dovoli storiti nekatera dejanja.[41] Ta imetnik pravice ta dejanja sam določi v licenci, ki jo bo dodelil. Dovoli lahko na primer reproduciranje svojega programa, ne pa tudi njegovega prevoda ali predelave.

96. Poleg tega za nekatera dejanja v skladu s členom 5(1) navedene direktive ni potrebno dovoljenje imetnika pravice – če ni posebnih pogodbenih določb – če so s strani zakonitega pridobitelja potrebna za uporabo računalniškega programa v skladu z njegovim namenom, vključno z odpravo napak. Zakonodajalec Unije je v sedemnajsti uvodni izjavi Direktive 91/250 pojasnil, da s pogodbo ni mogoče prepovedati dejanj nalaganja in izvajanja, ki so potrebna za tako uporabo.

97. Zato na podlagi teh elementov menim, da se izraz „dejanj nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja programa, do katerih je [pooblaščena oseba] upravičena," nanaša na dejanja, za katera je ta oseba pridobila dovoljenje imetnika pravice, ter na dejanja nalaganja in izvajanja, ki so potrebna za uporabo računalniškega programa v skladu z njegovim namenom.

98. Predložitveno sodišče tudi sprašuje, ali nameni opazovanja, preučevanja ali testiranja delovanja računalniškega programa[42] vplivajo na pravico do sklicevanja na izjemo iz člena 5(3) Direktive 91/250.

99. Kot smo lahko videli, je cilj te določbe omogočiti, da se ugotovijo ideje in načela, ki so osnova katerega koli elementa računalniškega programa, ne da bi se kršile izključne pravice avtorja tega programa.

100. Po mojem mnenju je iz besedila in sistematike navedene določbe razvidno, da osebi, ki ima pravico uporabljati kopijo računalniškega programa, ne sme omogočiti dostopa do informacij, varovanih z avtorsko pravico, kot sta izvorna ali strojna koda.

101. Zato na podlagi vseh zgornjih ugotovitev menim, da je treba člen 5(3) Direktive 91/250 v povezavi s členoma 4(a) in (b) in 5(1) navedene direktive razlagati tako, da se izraz „dejanj nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja programa, do katerih je [pooblaščena oseba] upravičena," nanaša na dejanja, za katera je ta oseba pridobila dovoljenja imetnika pravice, ter na dejanja nalaganja in izvajanja, ki so potrebna za uporabo računalniškega programa v skladu z njegovim namenom. Opazovanje, preučevanje ali preizkus delovanja računalniškega programa, ki se izvajajo v skladu s to določbo, osebi, ki ima pravico uporabljati kopijo računalniškega programa, ne sme omogočiti dostopa do informacij, varovanih z avtorsko pravico, kot sta izvorna ali strojna koda.

D – *Varstvo člena 2(a) Direktive 2001/29 za uporabniški priročnik računalniškega programa*

102. Predložitveno sodišče želi z vprašanji v bistvu izvedeti, ali je treba člen 2(a) Direktive 2001/29 razlagati tako, da se reproduciranje nekaterih elementov, opisanih v uporabniškem priročniku računalniškega programa, v drugem računalniškem programu ali uporabniškem priročniku šteje za kršitev avtorske pravice na prvem priročniku.

103. Priročniki SAS so tehnična dela, v katerih so izčrpno in natančno dokumentirani funkcionalnost vsakega dela posamezne komponente SAS, potrebni vložki in, po potrebi, pričakovani izložki. Njihov namen je enak, uporabnikom pa zagotavljajo veliko informacij o zunanjem delovanju sistema SAS. Ne vsebujejo informacij o notranjem delovanju navedenega sistema.

41 — Člen 4(a) in (b) te direktive.

42 — Ti nameni so našteti v sedmem vprašanju, v točkah od (a) do (g).

104. Predložitveno sodišče navaja, da je vsak priročnik SAS izvirno književno delo, na katerem obstaja avtorska pravica na podlagi Direktive 2001/29.

105. Člen 2(a) te direktive določa avtorjevo izključno pravico, da dovoli ali prepove reproduciranje svojih del „na vsak način in v vsaki obliki“. Po mojem mnenju dejstvo, da se zatrjevana kršitev nanaša tudi na reproduciranje priročnikov za ustvarjanje dela v drugačni obliki, kot je računalniški program, tega reproduciranja ne izključuje s področja uporabe navedene direktive.

106. Sodišče je namreč v zgoraj navedeni sodbi Infopaq International že imelo priložnost izraziti stališče do varstva iz člena 2 Direktive 2001/29. Navedlo je, da je treba dejanja, zajeta s pravico do reproduciranja, v skladu z uvodno izjavo 21 te direktive pojmovati široko. Ta zahteva po široki opredelitvi navedenih dejanj je opazna tudi v besedilu člena 2 navedene direktive, v katerem so uporabljeni izrazi kot „neposredno ali posredno“, „začasno ali stalno“, „na vsak način“ in „v vsaki obliki“ [43].

107. Zato mora obseg varstva, ki ga zagotavlja člen 2 Direktive 2001/29, po mojem mnenju zajemati reproduciranje nekaterih elementov v priročniku drugega računalniškega programa in računalniškem programu.

108. Zdaj se postavlja vprašanje, ali je družba WPL s tem, ko je v priročniku WPL in sistemu WPL povzela nekatere elemente iz priročnikov SAS, kršila avtorsko pravico družbe SAS Institute na teh priročnikih.

109. Kot smo lahko videli v točki 43 teh sklepnih predlogov, avtorsko pravico usmerja načelo, da varstvo avtorskih pravic obsega izraze, ne pa idej, postopkov, metod dela ali matematičnih pojmov.

110. Predložitveno sodišče v tej zadevi navaja, da je družba WPL iz priročnikov SAS med drugim povzela ključne besede, sintakso, ukaze in kombinacije ukazov, možnosti, privzete nastavitve in ponovitve, da bi jih reproducirala v svojem programu in v priročniku WPL.

111. Ti elementi po mojem mnenju niso upravičeni do varstva na podlagi avtorske pravice.

112. V točkah 69 in 70 teh sklepnih predlogov smo namreč lahko videli, da programski jezik sestavljajo besede in znaki in da ima svoja skladenjska pravila, pri čemer uporablja svoje ključne besede.

113. Možnosti, ki so predvidene v zvezi z različnimi ukazi, so nekakšne podvrste delovanja glede na dani ukaz. S temi podvrstami delovanja je mogoče nadzorovati podrobnosti zahtevanega delovanja. Pri tem zadostuje, da za imenom ukaza dodamo besede.

114. Sistem SAS lahko na podlagi privzetih nastavitev, ki se uporabijo, če uporabnik ni določil posebnega ukaza ali možnosti, dovoli, da se imena ukazov, možnosti ali imena podatkov v nekaterih primerih izpustijo, pri čemer se nastale praznine zamenjajo s temi vrednostmi.

115. Kar zadeva izbiro statističnih operacij, je iz stališč, ki jih je predložila družba WPL, razvidno, da izvedbo statističnih operacij sproži zapis ukazov v jeziku SAS. Priročniki SAS vsebujejo opis vsake statistične operacije, ki je dodan zaporednim različicam sistema SAS. Sistem WPL enako izbiro statističnih operacij ponuja uporabnikom, ki so uporabniški program zapisali v jeziku SAS. Sistem WPL ne reproducira opisa teh statističnih operacij, temveč jih samo izvede.

116. Družba WPL še navaja, da matematične formule, navedene v priročnikih SAS, opisujejo izložke, ki bodo izračunani na podlagi vložkov. Pri tem ne gre za kodo programa, ki je nujna za izvedbo niza izračunov. Matematično formulo je namreč mogoče uporabiti na več načinov. Programerji družbe WPL so zapisali izvorno kodo, ki lahko izvede izračune, opisane v matematičnih formulah.

43 — Točki 41 in 42.

117. Nazadnje, sistem SAS vsebuje posebno statistično operacijo, ki se konča z osmimi ponovitvami. Ker ta vrednost po navedbah družbe WPL vpliva na končni rezultat, so programerji prebrali priročnike SAS in na podlagi tega ustvarili izvorno kodo, ki prav tako lahko izvede osem ponovitev.

118. Iz vseh zgornjih ugotovitev izhaja, da ti različni elementi po mojem mnenju ustrezajo idejam, postopkom, metodam delovanja ali matematičnim pojmom. Zato niso upravičeni do varstva na podlagi avtorske pravice, ki je zagotovljeno s členom 2(a) Direktive 2001/29.

119. Po drugi strani pa je na podlagi te določbe lahko varovan izraz teh idej, postopkov, metod delovanja ali matematičnih konceptov, če je izviren.

120. Le z izbiro, razporeditvijo in s kombinacijo teh besed lahko namreč avtor izvirno izrazi svojo ustvarjalnost in doseže rezultat, ki je intelektualna stvaritev. [44]

121. V vsakem primeru bo dolžnost nacionalnega sodišča, da preveri, ali to velja v tej zadevi.

122. Na podlagi zgoraj navedenega Sodišču predlagam, naj razsodi, da je treba člen 2(a) Direktive 2001/29 razlagati tako, da se reproduciranje nekaterih elementov, opisanih v uporabniškem priročniku računalniškega programa, v drugem računalniškem programu ali uporabniškem priročniku lahko šteje za kršitev avtorske pravice na tem priročniku, če so – kar bo moralo preveriti nacionalno sodišče – tako povzeti elementi izraz avtorjeve intelektualne stvaritve.

V – Predlog

123. Ob upoštevanju vseh zgornjih ugotovitev Sodišču predlagam, naj na vprašanja, ki jih je postavilo High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, odgovori:

1. Člen 1(2) Direktive Sveta 91/250/EGS z dne 14. maja 1991 o pravnem varstvu računalniških programov je treba razlagati tako, da funkcionalnosti računalniškega programa in programski jezik ne morejo biti varovani z avtorsko pravico. Dolžnost nacionalnega sodišča bo, da preveri, ali je avtor računalniškega programa z reproduciranjem teh funkcionalnosti v svojem računalniškem programu reproduciral precejšen del elementov prvega programa, ki so izraz avtorjeve intelektualne stvaritve.

2. Člena 1(2) in 6 Direktive 91/250 je treba razlagati tako, da pridobitelj licence ne potrebuje dovoljenja za reproduciranje kode ali prevod kodne oblike formata podatkovnih datotek, da bi lahko v svojem računalniškem programu zapisal izvorno kodo, ki bere in zapisuje datoteke tega formata, če je ta operacija nujna za pridobitev potrebnih informacij za interoperabilnost med elementi različnih programov. Navedeni postopek pa pridobitelju licence ne sme omogočiti kopiranja kode računalniškega programa v njegov program, kar bo moralo preveriti nacionalno sodišče.

3. Člen 5(3) Direktive 91/250 v povezavi s členoma 4(a) in (b) in 5(1) te direktive je treba razlagati tako, da se izraz „dejanj nalaganja, prikazovanja, izvajanja, prenašanja ali shranjevanja programa, do katerih je [pooblaščena oseba] upravičena," nanaša na dejanja, za katera je ta oseba pridobila dovoljenje imetnika pravice, ter na dejanja nalaganja in izvajanja, ki so potrebna za uporabo računalniškega programa v skladu z njegovim namenom. Opazovanje, preučevanje ali preizkus delovanja računalniškega programa, ki se izvajajo v skladu s to določbo, osebi, ki ima pravico uporabljati kopijo računalniškega programa, ne sme omogočiti dostopa do informacij, varovanih z avtorsko pravico, kot sta izvorna ali strojna koda.

44 — Glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Infopaq International, točka 45.

4. Člen 2(a) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi je treba razlagati tako, da se reproduciranje nekaterih elementov, opisanih v priročniku računalniškega programa, v drugem računalniškem programu ali uporabniškem priročniku lahko šteje za kršitev avtorske pravice na tem priročniku, če so – kar bo moralo preveriti nacionalno sodišče – tako reproducirani elementi izraz avtorjeve intelektualne stvaritve.